

PERSONALITATEA ARTISTICĂ A CADRULUI DIDACTIC – COMPONENTĂ INDISPENSABILĂ A CULTURII PEDAGOGICE

Iulia POSTOLACHI, asistent universitar
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Moldova

Abstract: In this article I would like to mention that the family as well as the school is the main institution through which the educational process is organized and carried out. Education in the broad sense of the formative actions undertaken in human development has at its core the work done in school. We refer to that school that lives and develops in and through the culture of a community, but the teacher is the main figure, who must possess certain abilities or artistic qualities in it. This article focuses on the artistic personality of the teaching staff, which is an indispensable component of pedagogical culture.

„... *Eu sunt copilul. Tu ții în mâinile tale destinul meu. Tu determini în cea mai mare măsură, dacă voi reuși sau voi eșua în viață! Dă-mi, te rog, acele lucruri care să mă îndrepte spre fericire. Educă-mă, te rog, ca să pot fi o binecuvântare pentru lume*”, accentuează A. Damian [3]. Bineînțeles, că și familia ca și școala este instituția principală prin care se organizează și derulează procesul educativ. Educația, în sensul larg al acțiunilor formative întreprinse în dezvoltarea umană are în centrul ei activitatea realizată în școală. Ne referim la acea școală care trăiește și se dezvoltă în și prin cultura unei comunități, dar învățătorul este figura principală, ce trebuie să posede anumite abilități sau calități artistice în ea.

Da, educația este informație, gândire, acțiune și atitudine, dar în același timp educația desemnează relația profesor-elev, o altă abordare educațională, în care se pornește de la nevoile individuale și de la mobilizarea și organizarea tuturor resurselor educaționale pentru a răspunde acestor nevoi. De exemplu, introducerea într-un grup școlar a unui copil este doar începutul integrării acestuia în acel grup. Abordarea presupune identificarea resurselor umane și materiale existente în grupul respectiv și

antrenarea acestora pentru a îmbunătăți practicile existente, în așa fel încât nu numai copilul să fie integrat, ci întreg grupul să învețe și să se dezvolte folosind acest prilej. Multe cercetări în domeniu au reliefat faptul, că formarea cadrelor didactice pentru abordarea în educație o putem identifica prin schimbări de ordin calitativ atât în relațiile cu elevii cât și în resursele educaționale. Practic, educația este o schimbare care privește copilul și actul educației mai atent, cu spirit de observație, manifestă respect, stăpânirea perfectă a emoțiilor, sentimentelor, iubirii și cumsecădeniei, care focalizează intervențiile educaționale pe valorile democratice ale relațiilor sociale și pe ființa umană înțeleasă în sens pozitiv și profund, relativ la potențialul ei. Învățătorul trebuie să se pronunțe prin calitățile artistice, prin personalitatea sa artistică ce sunt necesare în școala, spune E. Vrașmaș, T. Vrașmaș [14]. Educația are nevoie de o cultură, de pedagogi competenți, ce posedă calități artistice inedite.

În acest context, vin cu descrierea personalității artistice a cadrului didactic necesară culturii pedagogice :

1. *Învățătorii sunt plini de răbdare*

Ce înseamnă să fii răbdător? Înseamnă să suporti nenorocirile, dificultățile, supărările fără să te plângi, fără să îți pierzi cumpătul sau să te arăți enervat, să fii înțelegător, să ai o grijă deosebită față de elevii, ce te privesc în fiecare zi cu atâta indulgență. Învățătorii sunt plini de răbdare cu elevii lor, indiferent câte greșeli fac aceștia sau de câte ori trebuie le să explice același lucru, indiferent de dizabilitatea pe care o are. Este minunat faptul că, practicând răbdarea, au de câștigat atât elevii care o fac cât și cel asupra căruia o exercită. A fi răbdător înseamnă stăpânire de sine și disciplină, calitate pe care, odată ce o vede la învățător, elevul va fi stimulat să o dezvolte în el însuși. Datorită răbdării are mult de câștigat și elevul. Prin blândețe, perseverență – și într-adevăr *prin răbdare* – elevii își dezvoltă întregul potențial și își depășesc toate așteptările.

Deci, *răbdarea*, este o calitate ce îi determină atât pe pedagogi cât și pe elevi/studenti

2. *Învățătorii sunt amabili și respectuoși*

Învățătorii știu valoarea și meritul fiecărui elev. Ei caută să înțeleagă fiecare elev și punctul lui de vedere. Și au empatie – altfel spus, încearcă să intre în pielea celuilalt. Își amintesc că au fost cândva ei înșiși învățacei. Învățătorii își tratează elevii cu respect, încearcă să-i înțeleagă și astfel dobândesc ei înșiși respectul lor.

3. *Învățătorii sunt entuziaști*

Ei cu plăcere discută despre cursul, subiectul pe care îl tratează la fiecare oră, zi cu zi. Indiferent de stagiul de muncă, învățătorii sunt plini de înflăcărare și emoție atunci când abordează un subiect. Vorbesc calm, dar plini de entuziasm și chiar cu uimire și bucurie, explicând motivația subiectului predat. Se poate ca ei să predea de 35 de ani disciplina aleasă sau să lucreze în învățământ din 2000, dar își vor împărtăși cunoștințele cu aceeași ardoare ca și când ar face-o pentru prima dată atunci când trebuie să ajute pe cineva. Aceste constatări pot fi completate cu viziunile unor autori, referitor la calitățile artistice, cum ar fi entuziazmul. Entuziazmul pedagogic presupune manifestarea optimismului față de posibilitățile de devenire a naturii umane și o încredere puternică în eficacitatea acțiunilor sale. I. A. Axenti [1, p. 179].

4. *Învățătorii demonstrează, nu impun*

Învățătorii cu un înalt nivel profesional, atunci când expun un concept, neapărat îl și demonstrează. Ei caută modalități de a le oferi exemple elevilor, în clasă, la orele de limba română, matematică, științe sau educația tehnologică, la birou sau pe terenul de sport. Iar atunci când subiectul nu poate fi exemplificat, se desenează diagrame sau schițe și se gândesc la alte modalități creative prin care să își exprime cunoștințele astfel încât elevii să înțeleagă.

5. *Învățătorii sunt creativi*

O necesitate a școlii este faptul că învățătorii trebuie să poată încuraja posibilitățile creative ale elevilor. În așa condiții, învățătorii trebuie să studieze formele gândirii divergente și convergente. În această ordine de idei, V. Mîndîcanu [5, p. 105] abordează această problemă. Pregătirea învățătorilor capabili să instruiască elevii în mod creativ, se cere, în primul rînd, utilizarea metodelor activ-participative, care oferă învățătorului posibilitatea de a exersa rolul de mediator între elevi și lumea înconjurătoare, permite elevilor să întreprindă unele experimente, să contribuie la educarea creativității prin angajarea elevilor în gîndirea flexibilă și originală, să pună în fața elevilor sarcina de a alege cea mai optimă cale de rezolvare a unei probleme. Chiar dacă acest fenomen a fost evidențiat de marii învățați ai omenirii putem să adăugăm, că „potențialul creativ al pedagogului poate fi sondat și apreciat dacă el stimulează evoluția gîndirii elevului spre performanțe creative” V. Mîndîcanu [5, p. 96].

De punctat este și faptul că, o altă calitate pe care ar trebui să o aibă un bun cadru didactic este *creativitatea*. „Profesorul creativ oferă posibilitatea elevilor de a-și spune părerea într-o atmosferă neautoritară, promovând o atitudine deschisă, respectă opiniile celorlalți, întărește constant convingerea elevilor că pot emite idei valoroase, antrenându-i în procesul de evaluare, comunicându-le criteriile de evaluare și oferindu-le timpul necesar exersării propriilor capacități. Pentru a stimula activismul și creativitatea elevului, profesorul însuși trebuie să fie un tip creativ și activ, să manifeste un comportament și o atitudine pozitivă în acest sens.” [11].

6. *Învățătorii sunt optimiști și învățătorii surăd*

Învățătorii au încredere în forțele proprii. Și cred și în ceilalți. Ei caută tot ce este mai bun în ambele părți și atitudinea lor reflectă fidel aceasta. Cadrele didactice sunt optimiste, nu pesimiste. Învățătorii știu să suradă, sunt corecți și cu un înalt nivel profesional.

Harekrushna Behera, din Unchahar, India, dascăl și îndrumător personal, scria în lucrarea sa intitulată „*Învățătorule, surăzi?*” următoarele: „Surâsul este expresia iubirii. Este pur și simplu un magnet care atrage totul către el... Fiecare dorește unui surâs... Un învățător ajunge la inima elevului cu atingerea magnetică a surâsului. Surâsul creează încredere, iar elevii învață doar atunci când încep să își iubească profesorul...” menționează Theresa Ecaterina A Thomas Hanganu [13].

Surâsul oferă o serie întreagă de avantaje. Te face să pari mai atrăgător. Poate schimba starea de spirit a cuiva. Oamenii de știință consideră că surâsul poate îndepărta stresul și ar putea stimula sistemul imunitar. Este important ca un dascăl să suradă, pentru că creează o interacțiune dintre profesor - elev și transmite un mesaj de încurajare. Numai în acest caz se înlesnește un climat favorabil de învățare pentru majoritatea elevilor. Iată de ce învățătorii surăd.

7. *Învățătorii își stimulează elevii*

De fapt, învățătorii simt că bagajul de cunoștințe nu este o cantitate de lichid care trebuie turnată în mintea elevului. Dobândirea cunoștințelor și înțelegerea acestora sunt procese active și nu pasive. Învățătorii stimulează creativitatea. Știu să comunice și sunt excelenți povestitori. Dar în aceeași măsură sunt buni ascultători. Pot să mențină permanent contactul vizual cu auditoriul. Profesorii nu lecturează pur și simplu și nici nu le dau elevilor o stivă sau un morman de cunoștințe. Cadrele didactice trebuie să își stimuleze elevii și să îi implice activ în procesul de învățare.

8. *Învățătorii posedă vocație și talent pedagogic*

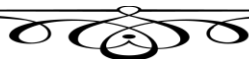
Calitățile învățătorului de vocație se regăsesc în lucrările lui V. Mîndîcanu [5, p. 98], unde se menționează, că talentul este expresia unor calități psihosenzoriale antrenate și manifestate în diverse domenii: pedagogie, muzică, matematică etc. Dacă omul face cu ușurință ceea ce la alți oameni întâmpină greutate, înseamnă că dînsul și-a descoperit talentul, iar capacitățile pe care le posedă îl ajută să obțină succese vizibile.

La cele expuse mai sus I. A. Axenti [1, p. 178] ne confirmă, că prin vocație se înțelege convergența tuturor eforturilor pedagogului spre anumite manifestări, în direcția cărora el simte că se realizează pe sine și are sentimentul propriei libertăți. Din acest unghi de vedere, un profesor model în școală ar trebui astfel să își formeze un stil pedagogic democratic și nu autoritar, să țină cont de nevoile elevului, nu numai de obligațiile lui, să aibă acea vocație pentru cariera lui, vocație ce înseamnă atât motivație interioară, cât și dragoste pentru copii [12]. Suntem ferm convinși de faptul că educatorul este omul „care împins de vocația sa interioară își consacră activitatea, viața sa spre a realiza valori culturale în indivizii tineri” [1, p. 180].

Calitățile învățătorului de vocație se regăsesc în lucrările lui I. Axenti [Ibidem], V. Fotescu [4], V. Babii [2], V. Mîndîcanu [5, 6, 7], R. Cioc [10], unde ne accentuează, că profesia de educator trebuie să fie însușită numai de cei care simt vocația de a crea valori din copiii ce le sunt încredințați, de unde și se deduc calitățile artistice necesare unui învățător model: *dragostea de copii, înrudirea cu sufletul copilului, puterea de înțelege pe copil, de a intui posibilitățile de dezvoltare a acestuia, tăria de caracter, umorul etc.*

9. *Învățătorii creează un mediu plin de căldură*

Empatia înseamnă intuiție, înțelegere. Numai un cadru didactic empatic poate să patrundă în lumea interioară a elevului sau a studentului și ar putea să privească lucrurile (și) din perspectiva sa. Înseamnă, că profesorul trebuie să-și cunoască cât se poate de bine fiecare elev și să preconizeze care dintre ei va manifesta anumite dificultăți în anumite situații, menționează Theresa Ecaterina A Thomas Hanganu [13].

Cadru didactic crează atmosfera în clasă, care constituie un factor ce influențează comportamentul de învățare al elevului. Instaurarea unui climat favorabil, unei conlucrări fructuoase între profesori și elevi, a unui climat caracterizat printr-o tonalitate afectivă, pozitivă, de exigență și înțelegere, de responsabilitate, reprezintă o condiție principală ce trebuie realizată la lecție [11].

De asemenea, în această profesie este foarte importantă *comunicarea*. Un profesor care știe să comunice cu elevii săi trebuie să fie sociabil, dezinvolt, deschis, să aibă abilități de relaționare dezvoltate. Un profesor introvertit și închis în sine nu va avea vreun rezultat și nu va impresiona prin nimic pe elevii săi. Este important să poți stabili o relație adevărată, bazată pe comunicare deschisă, respect reciproc și chiar atașament pentru a avea un efect vizibil asupra minților tinere. Printre calitățile unui bun profesor, *dragostea pentru copii* este esențială. Un bun profesor are o vocație interioară pentru comunicarea adecvată a informației, dar el trebuie și să iubească și să înțeleagă copiii. Atitudinea profesorului față de copii pune amprenta asupra relațiilor în clasă, iar dacă acesta le arată elevilor săi dragoste, respect și înțelegere, procesul didactic va fi mult simplificat.

Personalitatea profesorului în condițiile învățământului actual presupune și o serie întreagă de calități artistice, determinate de specificul și complexitatea muncii pe care o desfășoară. Profesorul își asumă deci, o multitudine de roluri, a căror exercitare este dependentă de personalitatea lui artistică. În școală profesorul este conducătorul activității didactice care se desfășoară în vederea realizării obiectivelor prevăzute în documentele școlare. Referitor la diversitatea rolurilor pe care le poate exercita profesorul, Anita E. menționează următoarele:

- Profesorul, ca *expert al actului de predare-învățare*: el poate lua decizii privitoare la tot ceea ce se întâmplă în procesul de învățământ.
- Profesorul, ca *agent motivator*, declanșează și întreține interesul, curiozitatea și dorința lor pentru activitatea de învățare.
- Profesorul, ca *lider*, conduce un grup de elevi, exercitându-și puterea asupra principalelor fenomene ce se produc aici. Este un prieten și confident al elevilor, un substitut al părinților, obiect de afecțiune, sprijin în ameliorarea stărilor de anxietate.
- Profesorul, în ipostază de *consilier*, este un observator sensibil al comportamentului elevilor, un îndrumător persuasiv și un sfătuitor al acestora.
- Profesorul, ca *model*: prin întreaga sa personalitate, prin acțiunile, comportamentul său este un exemplu pozitiv pentru elevi.
- Profesorul, ca *profesionist reflexiv*, se străduiește tot timpul să înțeleagă și să reflecteze asupra întâmplărilor inedite din clasă, să studieze și să analizeze fenomenele psihopedagogice cu care se confruntă.
- Profesorul, ca *manager*, supraveghează întreaga activitate din clasă, asigură consensul cu ceilalți profesori, cu părinții și cu ceilalți factori.

Profesorul își asumă deci o multitudine de roluri, a căror exercitare este dependentă de personalitatea lui artistică, mărturisește Teodora Cozma [11].

Sintetizând ideile enunțate, putem confirma că cultura pedagogică a profesorului este determinată de personalitatea sa artistică prin următoarele abilități [9, p. 68]:

- iubește copiii;
- stimulează imaginația, dorința de a cunoaște, curajul de a-și exprima opiniile proprii;
- e blând și bun, empatic cu izbucnirile de joacă, bucurie, rușine sau eșec, dar necruțător cu lenevia și absența;
- nu pedepsește, ci sancționează și corectează;
- nu impune materia de studiu, ci îi convinge pe copii că e cea mai importantă, motivându-i prin cunoștințele sale perfecte;
- fiecare întâlnire cu elevii e bine planificată, regizată iscusit;
- o lecție de calitate e un spectacol inedit, e ca și o sărbătoare captivantă.

Aceste constatări pot fi completate cu viziunile unor autori, referitor la profesia didactică: „... nici o profesiune nu cere posesorului ei atîta competență, dăruire și umanism ca cea de educator pentru că în nici una nu se lucrează cu un material mai prețios, mai complicat și mai sensibil decît este omul în devenire ancorat în prezent, întrezărind viitorul și sondînd dimensiunile posibile ale personalității, educatorul instruieste, educă, îndeamnă, dirijează, cultivă și organizează, corectează, perfecționează și

evaluează neîncetat procesul formării și desăvârșirii calităților necesare omului de mine.” [8, p. 188-190] sau „meseria de profesor este o mare și frumoasă profesiune, care nu seamănă cu nicio alta, o meserie care nu se părăsește seara odată cu hainele de lucru. O meserie aspră și plăcută, umilă și mândră, exigentă și liberă, o meserie în care mediocritatea nu este permisă, unde pregătirea excepțională este abia satisfăcătoare, o meserie care epuizează și înviorează, care te dispersează și exaltă, o meserie în care a ști nu înseamnă nimic fără emoție, în care dragostea e sterilă fără forța spirituală, o meserie când apăsătoare, când implicabilă, integrată și plină de farmec” [8, p. 135].

Referințe bibliografice:

1. Axenti I. Etica pedagogică. Suport de curs. Cahul: Universitatea de Stat din Cahul „B.P.Hașdeu”, 2012.
2. Babii VI., Bularga T. Praxiologia inovativ-artistică. Iași: Artes, 2015. 139 p.
3. Damian A. Pledoare pentru educația incluzivă ca dimensiune socială a învățării. Ediția 19-a. București: Coraș Severin Bocsa, 2010.
4. Fotescu V. Psihopedagogia creativității. București: ProUniversitaria, 2014. 198 p.
5. Mândăcanu V. Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice. Chișinău: LYCEUM, 1997. 408 p.
6. Mândăcanu V. Profesorul-maestru. Chișinău: Pontos SRL, 2009. 619 p.
7. Mândăcanu V. Etica pedagogică paxiologică. Chișinău: Pontos SRL, 2010.
8. Salade D. Educație și personalitate. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 1995.
9. Zolotariov E. A vedea cu inima. Manual-suport pentru promovarea reperelor spiritual-morale în practica învățământului modern, vol. 2. Chișinău: Biblioteca „Meșterul Manole”, 2014.
10. Cioc R. Tipul profesorului ideal, din perspectiva unui profesor. Disponibil: Republica.ro/tipul-profesorului-ideal-din-perspectiva-unui-profesor (vizitat 01.04.2017).
11. Cosma T. Profesorul modern-competențe, calități și roluri. Disponibil: iteach.ro/pg/blog/teodora.cosma/read/43800/profesorul-modern-competențe-calitati-și-roluri (vizitat 01.04.2017).
12. Pascu A. Despre educație și nu numai. Calitățile psihice și nu numai în profesia de cadru didactic. Disponibil: <https://pascuadriana92.wordpress.com/2015/08/27/calitati-psihice-si-nu-numai-in-profesia-de-cadru-didactic/> (vizitat 01.04.2017).
13. Thomas Hanganu T.E. Cele zece calități ale unui învățător. Disponibil: lumea.catholica.ro/2011/11/cele-zece-calitati-ale-unui-mare-învățator/ (vizitat 01.04.2017).
14. Vrasmaș E., Vrasmaș T. Educația incluzivă în grădiniță: dimensiuni, provocări și soluții. Disponibil: www.unicef.ro/wp-content/uploads/educația-incluziva-pt-web.pdt (vizitat 01.04.2017).